

Hannah Arendt

EICHMANN IN JERUZALEM
DE BANALITEIT VAN HET KWAAD

Hannah Arendt,
Eichmann in Jeruzalem.
Uitgeverij Olympus,
ISBN 978 90 4670 520 9
€ 17,50

www.boekhandelpraamstra.nl

COLUMN

Laure Dijkstra

Boekhandel Praamstra

Eichmann in Jeruzalem

Als historica in spe blijft de Tweede Wereldoorlog me fascineren: vaak op de achtergrond – als context van Europa na 1945 –, maar ook literair – de adembenemende gedichten van Ed. Hoornik over Dachau – en in het bijzonder als geschiedkundig onderwerp. In *Eichmann in Jeruzalem. De banaliteit van het kwaad* van Hannah Arendt (1906-1975) komen deze drie dingen samen. Het gaat over de impact van een naziproces in de jaren zestig, het is prachtig geschreven en het brengt inzicht in de Jodenvervolging.

Eichmann in Jeruzalem verscheen in 1963 als bewerking van een rapportagereeks in *The New Yorker*. Arendt onderzoekt de persoon Eichmann en zijn rol door alles in de context te plaatsen. Al vanaf de eerste bladzijdes lijkt het erop dat Arendt meer overzicht heeft in het proces dan wie dan ook. Zo legt ze bijvoorbeeld het ambtenarenapparaat van de nazi's bewonderenswaardig helder uit en wijst ze de plek van Eichmann daarin aan. Daarnaast beschrijft ze alle stappen die er ondernomen zijn tussen de 'forcierte Auswanderung' en de deportatie naar de concentratiekampen; land voor land. Deze hoofdstukken laten de rillingen over je rug lopen, maar zijn niet met dat doel geschreven. Het enige waarin Arendt's emoties de overhand lijken te krijgen is wanneer ze de rol van de Joodse Raden fel veroordeelt. Alleen daaraan kun je merken dat het boek meer dan vijftig jaar oud is; het is typisch voor de jaren zestig om in termen van goed en fout te denken.

Arendt gebruikt alle aanknopingspunten om Eichmann te doorgronden. Ze ontleedt zijn motieven en zijn rol, ze overpeinst zijn uitspraken en zijn handelingen. Deze analyse is gebalanceerd: het wordt Arendt en de lezer al gauw duidelijk dat Eichmann niet de grote man achter de Jodenvervolging is, maar het belang van zijn rol wordt ook niet ontkend of gebagatelliseerd. Via die weg is ze uiteindelijk in staat het kwaad in Eichmann te duiden; het proces is "de les van de onuitsprekelijke, hoofd en hart verbijsterende banaliteit van het kwaad".

Bijzonder aan dit boek is dat Arendt enerzijds dingen naar de oppervlakte trekt en zichtbaar maakt, anderzijds dingen laat borrelen en de lezer er slechts op wijst dat daar in de diepte zich iets bevindt. Arendt ziet dingen die anderen niet zien en ze legt complexe verbanden. Met de Duitse Gründlichkeit die Eichmann als excuus voor zijn misdaden gebruikte, heeft Arendt een bijzonder, volledig en inzichtelijk werk geschreven dat alle sensationele mythes rond Eichmann afbreekt.

Deze column is gepubliceerd in:

50VitaalPlus

Deventer Media Group B.V.